

1. DATOS IDENTIFICATIVOS DA DISCIPLINA	
CÓDIGO	NON CUBRIR
MATERIA	Historia da posta en escena
DISCIPLINA	Historia das artes do espectáculo
TITULACIÓN	Grao en Arte Dramática
ESPECIALIDADE	Dirección de Escena e Dramaturxia
ITINERARIO	Ambos
CURSO	2º
CRÉDITOS ECTS	5
CARÁCTER	Obrigatoria
DEPARTAMENTO	Teoría e historia das artes escénicas
CENTRO	ESAD de Galicia
COORDINADOR/A	Inmaculada López Silva
DOCENTES	<p>Nome e apelidos: Inmaculada López Silva</p> <p>Horario titorías:</p> <p>Despacho: T4</p> <p>Contacto: inma.lopez.silva@edu.xunta.es</p>
DESCRIPCIÓN	Estudo do desenvolvemento histórico das diferentes formas do teatro e das outras artes do espectáculo así coma da súa imaxe visual e as distintas opcións de dramaturxias desde as primeiras manifestacións escénicas ata os nosos días, abordando non só a orde cronolóxica dos aconteceres escénicos, senón tamén a xestión dos grandes conceptos da teoría e a práctica escénica coas súas concrecións no tempo e no espazo.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Saber achegarse de xeito crítico, tanto por oral como por escrito, a calquera texto histórico, tanto literario coma teórico ou filosófico, sobre as artes do espectáculo.

2. COMPETENCIAS	
COMPETENCIAS TRANSVERSAIS DE GRAO	
T2	Recoller información significativa, analizala, sintetizala e xestionala adecuadamente.
T5	Comprender e utilizar, cando menos, unha lingua estranxeira no ámbito do seu desenvolvemento profesional.
T8	Desenvolver razoada e criticamente ideas e argumentos
T14	Dominar a metodoloxía de investigación na xeración de proxectos, ideas e solucións viables.
COMPETENCIAS XERAIS DA TITULACIÓN	
X6	Desenvolver unha metodoloxía de traballo, estudo e investigación encamiñada á autoformación na propia disciplina, procurando ámbitos axeitados para a formación continuada e para adaptarse a diversas situacións, especialmente ás derivadas da evolución da súa profesión.
X7	Valorar a Arte Dramática como unha actividade integrada na sociedade e na cultura galegas, coas que comparte obxectivos e retos

X8	Vincular a propia actividade teatral e escénica a outras disciplinas do pensamento científico e humanístico, ás artes en xeral e ao resto de disciplinas teatrais en particular, enriquecendo o exercicio da súa profesión cunha dimensión multidisciplinar.	
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DE ESPECIALIDADE		
ED5	Investigar para concibir e fundamentar o proceso creativo persoal, tanto no que se refire á metodoloxía de traballo como á renovación estética.	
ED6	Estudar o feito escénico a partir de diferentes métodos e coñecer aspectos básicos na investigación escénica.	
3. OBXECTIVOS DA DISCIPLINA		COMPETENCIAS VINCULADAS
1. Comprensión científica do significado e alcance disciplinar da Historiografía no contexto dos estudos literarios, teatrais, filosóficos e artísticos		T5, T8, X6, ED5, ED6
2. Adquisición e dominio dos elementos terminolóxicos e conceptuais correspondentes aos núcleos temáticos da disciplina		T2, T5, T8, X6, ED5, ED6
3. Adquisición e dominio de coñecementos teóricos e dos recursos metodolóxicos para o estudo sistemático da arte teatral e dramática na súa historia.		T2, T5, T8, X6, X8, ED5, ED6
4. Adquisición e desenvolvemento de capacidades básicas e técnicas de análise e investigación no marco da disciplina		T2, T8, T14, X6, ED5, ED6
5. Proxección da disciplina e dos seus aportes científicos, metodolóxicos e profesionais no ámbito da cultura e da creación artística.		T8, T14, X7, X8, ED5, ED6
6. Coñecemento do teatro e outras artes do espectáculo con vinculación á dirección de escena e a dramaturxia desde as orixes ata os nosos días		T2, X6, ED5, ED6
7. Coñecemento específico de noções básicas da historia do teatro e outras artes escénicas nos contextos máis próximos (Galicia)		X7, ED5, ED6
8. Comprensión e utilización das características do teatro e doutras artes escénicas nas distintas épocas históricas co fin de comprender unha idea de evolución que guía a historia da arte dramática desde os conceptos de ruptura e revolución.		T14, X8, ED5, ED6
4. CONTIDOS		
TEMAS	SUBTEMAS	SESIÓNS
Non hai contidos a recuperar do curso 2020-2021		
1. Introducción	1.1 Precisións sobre o concepto de "posta en escena". 1.2 As orixes da representación	2
2. A posta en escena no teatro grecolatino e medieval	2.1. Grecia e o corega. 2.2. Roma e a organización do espectáculo. 2.3. A posta en escena medieval: a figura do mestre de representación.	5
3. O desenvolvemento das grandes tradicións escénicas en Europa: Renacemento e Barroco	3.1. Disposición escénica no Século de Ouro. 3.2. O "wooden 'o'" do teatro Isabelino e características desta teatralidade. 3.3. O dispositivo escénico da Commedia dell'Arte 3.4. O nacemento do "teatro á italiana" fronte a esoutras teatralidades	8
4. A posta en escena moderna	4.1. O desenvolvemento da fórmula á italiana no clasicismo francés. 4.2. Wagner e o nacemento do director de escena. 4.3. Da posta en escena realista aos teatros da arte.	8

5. A Vangarda escénica e as grandes aportacións á dirección.	5.1. A revolución da imaxe escénica e o novo concepto de actor. 5.2. Antonin Artaud e o Teatro da Crueldade 5.3. A posta en escena na vangarda española: Cipriano Rivas Cheriff 5.4. Teatralidade e política: de Piscator a Brecht.	12
6. A posta en escena na segunda metade do século XX	6.1. Unha posta en escena do teatro do absurdo? 6.2. De Strehler a Peter Brook pasando pola antropoloxía, o Living Theatre Bob Wilson. A posta en escena no século XX. 6.3. A revolución postdramática	6
TOTAL SESIÓNS		52

5. PLANIFICACIÓN DOCENTE

Actividade / Número de horas	Presencial (horas)	Non presencial (horas)	Total
Exposición maxistral (con ou sen Moodle)	65		65
Comentarios de textos, fotografías, videos (con ou sen Moodle)	4	2	6
Estudo persoal, lecturas complementarias e obrigatorias		25	25
Debate colectivo na aula (con ou sen Moodle)	12		12
Titorías individuais	3		3
Actividades de avaliación. Exames	2	20	22
Actividades de avaliación. Revisión (opcional)	30 mins		30 mins

Unha eventual teledocencia debida á evolución da pandemia por covid-19 será organizada a través da plataforma Moodle, ademais do correo electrónico e clases puntuais por videoconferencia ou retransmitidas para alumnado que deba permanecer no seu domicilio. Optarase tamén por este sistema de teledocencia no caso de que algún dos docentes sexa confinado tanto nunha parte coma na totalidade do cuadrimestre, ou se as autoridades educativas determinan o peche do grupo e/ou da escola enteira. Ante unha previsión desta posibilidade, tratarase de que o alumnado combine, na medida do posíbel, o emprego da plataforma Moodle co traballo presencial, de xeito que ante un posíbel paso á non presencialidade, todas e todos estean xa familiarizadas coa plataforma.

6. PLANIFICACIÓN DOCENTE E METODOLOXÍAS DE ENSINANZA E APRENDIZAXE

Actividades	Descrición
Exposición maxistral	Exposición por parte do docente dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices de traballo e aspectos básicos para o debate co fin de fornecer na aula e directamente os contidos conceptuais mínimos da disciplina.
Comentarios de textos, fotografías, videos	Exercicio escrito de análise e crítica de distintos documentos históricos ou teóricos referidos aos contidos da materia a realizar ao fin de cada tema.
Estudo persoal, lecturas complementarias e obrigatorias	Traballo persoal do estudante para a fixación dos contados co fin da súa demostración de coñecementos ou da súa demostración de excelencia nas distintas probas. Trátase do traballo de estudo dos contidos fornecidos na aula, así como a lectura de textos obrigatorios e o acceso a distintos materiais recomendados polo docente.
Titorías individuais	Visita de cada alumno ao docente co fin de realizar un seguemento da súa implicación coa materia.

	O alumnado que opte pola non presencialidade ou estea obrigado a ela, deberá contactar cos docentes como mínimo unha vez á semana, preferibelmente no horario de titorías.	
Actividades de avaliación	Exame escrito ao final de cada tema	
7. FERRAMENTAS DA AVALIACIÓN		
7.1 Avaliación ordinaria		
Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas	Ponderación
Exame da materia ao final de cada tema segundo se vaia explicando. Páctase co alumnado a data. Os exames da materia responderán ao seguinte modelo: a) Texto/Imaxe correspondente a algún dos momentos históricos contemplados neste Programa con dúas preguntas nas que, a partir do texto/imaxe, o estudante poida demostrar a súa adquisición de competencias mínimas esixidas e a súa consecución dos obxectivos. b) Unha ou dúas preguntas tipo tema. c) Conceptos para definir. Quen opte pola telepresencialidade terá necesariamente que realizar estes exames ou as probas correspondentes, que se adaptarán ás circunstancias deste alumnado específico e se a situación da pandemia impide a organización do mesmo.	T2, T8, X6, ED6	95%
Participación activa nas actividades de aula (debates, comentarios de textos, etc.) tanto de carácter individual coma de grupo.	T8, T14, X7, X8, ED5, ED6	5%
No caso de que a evolución da pandemia covid-19 impida a realización deste sistema de avaliación, optárase pola realización de traballos tutelados (comentarios de texto e pequenos ensaios) que permitan tanto a teletitoría coma a súa realización e entrega de xeito telemático. Dependendo das características dun posíbel confinamento ou corentena tanto individual coma colectivo, do alumnado ou da docente, decidírase en que punto se opta por este tipo de avaliación, que respectará, en todo caso, a organización por partes dos contidos (temas ou subtemas) e que respectará as porcentaxes de avaliación xa superadas no caso de que esta necesidade xurda unha vez avanzado o curso.		
Se se optase por unha avaliación deste tipo para A TOTALIDADE DA MATERIA (sexa porque o alumo ou alumna ou a docente non poidan acudir á clase ou porque as autoridades educativas determinen o peche do grupo ou da escola), o 100% dos contidos serán impartidos a través de Moodle ou outros medios telemáticos e serán avaliados a través deste sistema de traballos tutelados, sempre en contacto coa docente e garantindo o acceso do alumnado aos contidos correspondentes.		
Amnistía ortográfica: Prégase atención á redacción e ás faltas de ortografía nas probas e traballos, pois poden rebaixar a nota en 0,05 puntos por falta en casos de exceso, puntuación que será devolta se o alumno demostra ter superado o problema en probas sucesivas.		
Política antiplaxio: Calquera copia ou paráfrase directa de traballos publicados en calquera soporte (fundamentalmente internet) implicará un suspenso automático, só recuperábel nas convocatorias ordinaria e/ou extraordinaria.		

<p>Aqueles estudantes que non teñan superada algunha das probas necesarias para aprobar a materia, deberán:</p> <p>1/ Realizar un exame na data e hora da convocatoria ordinaria de febreiro (vid. as características do exame no punto anterior);</p> <p>ou 2/ Demostrar, a través da realización dalgunha proba específica ou da repetición dalgún dos traballos non entregados/non superados que o/a alumno/a está en disposición de acadar as competencias non superadas.</p> <p>Será a docente quen decida cal das dúas opcións é a idónea para cada caso, optándose pola segunda sempre que a ausencia a clase non exceda o 20% e sempre que estea superado, polo menos, o 50% das probas.</p> <p>No caso de non ser posíbel a opción 1 por mor da pandemia, esta será substituída pola dun traballo ou traballos que permitan a avaliación dos contidos non superados.</p>	<p>T2, T5, T8, T14, X6, X7, X8, ED5, ED6</p>	<p>100%</p>
<p>7.2. Avaliación extraordinaria</p>		
<p>Ferramenta / actividade</p>	<p>Competencias avaliadas</p>	<p>Ponderación</p>
<p>A avaliación na convocatoria extraordinaria de xullo consistirá nun exame arredor de CALQUERA dos contidos aos que se refire o temario. O exame constará de:</p> <p>1.Un comentario dun texto sobre calquera dos aspectos contidos no temario.</p> <p>2.Dous temas a desenvolver desde unha perspectiva crítico-histórica.</p> <p>3.A definición de conceptos e termos da historia teatral explicados no temario.</p> <p>Quen non supere a avaliación ordinaria terá necesariamente que realizar este exame. Non hai opción a avaliar partes da materia por separado en xullo nin se gardará ningunha nota obtida durante a avaliación continua ou na convocatoria ordinaria de febreiro.</p>	<p>T2, T5, T8, T14, X6, X7, X8, ED5, ED6</p>	<p>100%</p>
<p>No caso de que a evolución da pandemia covid-19 impida a realización deste sistema de avaliación, optarase pola realización de un ou varios traballos tutelados (comentarios de texto e pequenos ensaios) que permitan tanto a teleritoría coma a súa realización e entrega de xeito telemático e que abrangan a totalidade dos contidos e competencias avaliábeis na materia. O acceso aos contidos deberá ser xestionado pola alumna ou alumno, valéndose da natural axuda da docente a través da titoría, mais esta titoría en ningún caso suporá a “repetición” de clases xa impartidas a través de medios presenciais ou telemáticos.</p>	<p>T2, T5, T8, T14, X6, X7, X8, ED5, ED6</p>	<p>100%</p>
<p>7.3 Avaliación específica para alumnado sen avaliación continua / ordinaria / extraordinaria</p>		
<p>Ferramenta / actividade</p>	<p>Competencias avaliadas</p>	<p>Ponderación</p>
<p>Aqueles estudantes que perdan o dereito á avaliación continua por ausentarse a máis dun 10% das horas da materia deberán:</p> <p>1/ Realizar un exame na data e hora da convocatoria ordinaria de febreiro (vid. as características do exame no punto anterior);</p> <p>ou 2/ Demostrar, a través da realización dalgunha proba específica ou da repetición dalgún dos traballos non entregados/non superados que o/a alumno/a está en disposición de acadar as competencias non superadas.</p> <p>Será a docente quen decida cal das dúas opcións é a idónea para cada caso, optándose pola segunda sempre que a ausencia a clase non exceda o 20% e</p>	<p>T2, T5, T8, T14, X6, X7, X8, ED5</p>	<p>100%</p>

sempre que estea superado, polo menos, o 50% das probas.		
No caso de que a evolución da pandemia covid-19 impida a realización deste sistema de avaliación, optarase pola realización de un ou varios traballos tutelados (comentarios de texto e pequenos ensaios) que permitan tanto a teletitoría coma a súa realización e entrega de xeito telemático e que abrangan a totalidade dos contidos e competencias avaliábeis na materia. O acceso aos contidos deberá ser xestionado pola alumna ou alumno, valéndose da natural axuda da docente a través da titoría, mais esta titoría en ningún caso suporá a “repetición” de clases xa impartidas a través de medios presenciais ou telemáticos.	T2, T5, T8, T14, X6, X7, X8, ED5	100%

8. BIBLIOGRAFÍA, MATERIAIS E OUTROS RECURSOS

Referencias básicas

- Álvarez Barrientos, Joaquín (1988) “Desarrollo del teatro popular a finales del siglo XVIII”, en *Actas de las jornadas sobre teatro popular en España*, ÁLVAREZ BARRIENTOS, J.; CEA GUTIERREZ, A., (eds.), Madrid, C.S.I.C., pp.215-225
- Andioc, René (1987), *Teatro y Sociedad en el Madrid del siglo XVIII*, Madrid, Castalia.
- Asensio, Eugenio (1971), *Itinerario del entremés*, Madrid, Gredos.
- Ballesteros, Antonio (2010) “Esbozo de una historia del teatro de la inquietante extrañeza”. En ADE, 131, xullo-agosto 2010.
- Bertold, M. (1974) *Historia social del teatro*, Madrid, Ediciones Guadarrama.
- Blasco, J.; Caldera, E.; Álvarez Barrientos, J.; De la Fuente, R. (1992), *Hagiografía popular y comedias de santos*, Madrid, Ediciones Júcar.
- Boucher, François (1967) *Historia del traje en Occidente. Desde la antigüedad hasta nuestros días*, Barcelona, Montaner y Simón.
- Caro Baroja, Julio (1974) *Teatro popular y magia*, Madrid, Revista de Occidente.
- Díez Borque, J. M^a (Dir.) (1985) *Teatro y Fiesta en el Barroco*, Sevilla, Ediciones del Serbal.
- (1988) *Historia del teatro en España*, vols. I y II, Madrid, Taurus.
- García Barrientos, José Luis (dir.) (2007): *Análisis de la dramaturgia. Nueve obras y un método*. Madrid: Fundamentos.
- Hermenegildo, A. (1994) *El Teatro del Siglo XVI*, Madrid, Ediciones Júcar.
- Hormigón, Juan Antonio (2002): *Trabajo dramático y puesta en escena*. 2 vols. Madrid: ADE.
- Huerta Calvo, J. (1995) *El nuevo mundo de la risa*. Estudios sobre el teatro breve y la comicidad en los siglos de oro, Palma de Mallorca, Olañeta.
- Huerta Calvo, Javier [dir.] (2003) *Historia del teatro español*. Madrid: Gredos.
- Irvin, Polly (2003): *Directores*. Barcelona: Océano.
- Laver, James (1997), *Breve historia del traje y la moda*, Madrid, Cátedra.
- López Silva, Inmaculada (dir.) (2018) *Diccionario Enciclopédico de Termos Escénicos*. Santiago: Consello da Cultura Galega.
Ferramenta en liña: <http://dicionarios.consellodacultura.gal/termosescenicos/>
- MacGowan, Kenneth & Melnitz, William (2003) *Las edades de oro del teatro*. Madrid: FCE.
- Marinis, Marco de (1988) *El nuevo teatro, 1947-1970*. Barcelona: Paidós.
- Nicoll, Allardyce (1964) *Historia del teatro mundial*. Madrid: Aguilar.
- Oerhleín, Joseph (1993) *El actor en el teatro español del Siglo de Oro*, Madrid, Castalia.
- Oliva, César & Torres Monreal, Francisco (2005) *Historia básica del arte escénico*. Madrid: Cátedra.
- Ruano de la Haza, José María (2000) *La puesta en escena en los teatros comerciales del siglo de oro*, Madrid, Castalia.
- Sánchez, José Antonio [ed.] (1999) *La escena moderna*. Madrid: Akal.

Savarese, Nicola (1992) *Teatro e spettacolo fra Oriente e Occidente*, Bari, Laterza.
Surgers, Anne (2008) *Teatro occidental. Unha historia desde a escenografía*. Vigo: Galaxia Tato Fontaíña, Laura (1999) *Historia do teatro galego. Das orixes a 1936*, Vigo, A Nosa Terra.

Turner, Victor, *El proceso ritual*, Madrid, Taurus, 1988

Veinstein, André (1962): *La puesta en escena. Teoría y práctica del teatro*. Buenos Aires: Compañía General Fabril Editora.

Vieites, Manuel F. (2005) *Historia do teatro galego. Unha lectura escénica*. Santiago: Xunta de Galicia.

Vieites, Manuel F. [coord.] (2008) *Cento vinte e cinco anos de teatro en galego*. Vigo: Galaxia - ESAD Wellwarth, George E., *Teatro de protesta y paradoja*, Madrid, Alianza Editorial, 1974

9. OBSERVACIÓNS

Esta Guía Docente pode verse modificada nalgún punto en virtude do desenvolvemento da docencia e os seus imprevistos, a criterio do docente ou do Departamento de Teoría e Historia das Artes Escénicas e sempre avisando o alumnado dos parámetros de mudanza con antelación e con argumentos xustificados.

MEDIDAS EXCEPCIONAIS PLANIFICADAS

Ante a incerta e imprevisíbel evolución da alerta sanitaria provocada pola COVID- 19, a ESAD de Galicia establece unha planificación extraordinaria que se **ACTIVARÁ NO MOMENTO EN QUE A ADMINISTRACIÓN EDUCATIVA O DETERMINE**, atendendo a criterios de seguridade, saúde e responsabilidade, e garantindo a docencia nun escenario non presencial ou non totalmente presencial. Estas medidas planificadas garanten, no momento que sexa preceptivo, o desenvolvemento da docencia dun xeito áxil e eficaz ao ser coñecido de antemán (ou cunha ampla antelación) polo alumnado e o profesorado a través da presente programación docente. No suposto de que se produza unha emerxencia, a presente programación non sufrirá máis modificación que a derivada da necesidade de articular unha avaliación non presencial, para o que se establecerán as adaptacións necesarias nas actividades e ferramentas de avaliación, en relación coas competencias que se indican e coa ponderación que se sinala, tal como se establece no punto correspondente desta Guía Didáctica.

No caso de que o tránsito se produza iniciado xa o curso escolar, a docente ou docentes combinará(n) a avaliación do traballo presencial do alumnado coa avaliación do traballo non presencial, determinando as ferramentas (presenciais e non presenciais) a utilizar e a ponderación das mesmas, tal como se sinala no punto correspondente desta Guía.

AS PRESENTES MEDIDAS PODERÁN SER OBXECTO DE MODIFICACIÓN EN FUNCIÓN DAS DIRECTRICES OU INTRUCIÓNS QUE POIDA FACER PÚBLICAS A ADMINISTRACIÓN EDUCATIVA, QUE SE COMUNICARÁN EN TEMPO E FORMA AO ALUMNADO POLAS CANLES HABITUAIS (PÁXINA WEB E CORREO ELECTRÓNICO).